

Іван Мищак,
старш. наук. співроб. відділу формування інформаційних ресурсів
Фонду Президентів України,
д-р істор. наук, проф.

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА

*(аналітичний огляд закордонної преси про події в Україні
за 1–30 листопада 2024 року)*

Опубліковано: Мищак І.М. Війна росії проти України: аналіз інтернетмедіа (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–30 листопада 2024 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2024. Вип. 11 (189). С. 6–24.

В огляді публікацій інтернет-медіа за листопад 2024 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Великої Британії (14 %), Іспанії (12 %), Франції (10 %), Угорщини (9 %), США та Японії (по 7 %), Німеччини (6 %), Латвії, Естонії та Словаччини (по 5 %), Швеції, Бельгії, Італії, Польщі та Чехії (по 4 %) (*див. діаграму 1*).

Найбільшу кількість публікацій на українську тематику серед закордонних медіа опублікували: британська газета «The Guardian» (7,71 %), іспанська «ABC» (7,24 %), американська «New York Post» (5,37 %), британська «The Independent» та французька «Le Monde» (по 5,14 %), угорські «Nepszava» та «Portfolio», японська «Japan Today» та французький журнал «L'Obs» (по 4,21 %), латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze» (3,50 %) (*див. діаграми 2, 3*).

Британські газети «The Guardian» та «The Independent» пишуть про напружену ситуацію в Україні, пов'язану з президентськими виборами у США. Оглядач «The Guardian» Е. Грехен-Гаррісон доводить, що від наступного американського президента залежатимуть перспективи вступу України в НАТО, продовження поставок західної зброї й умови мирних переговорів Києва з московією у майбутньому. Водночас репортер «The Independent» Б. Девіс звертає увагу на поширені побоювання в Україні, що президент США Д. Трамп може призупинити чи обмежити допомогу нашій державі. У цьому контексті журналістка «The Independent» Р. Хаган пише про саміт Європейського політичного співтовариства, який зібрав близько 50 європейських лідерів для обговорення майбутніх відносин із США та протидії зростаючій загрози з боку москві. На тлі цих очікувань британські журналісти відзначають посилення російського наступу на російсько-українському фронті та часті обстріли українських міст і сіл. «The Independent» аналізує, чому росія завдає так багато ударів і якими є їх ймовірні наслідки для України. Вчений і автор понад 20 книг про росію, професор М. Галеотті сказав в інтерв'ю виданню, що росіяни намагаються систематично зруйнувати енергосистему України, припустивши, що всі ці удари є частиною однієї схеми – вплинути на моральний дух українців настільки, щоб вони підкорилися москві. Своєю чергою колишній аналітик Міністерства оборони США М. Пліхта розповів «The Independent», що ці удари є частиною інформаційної війни. На його переконання, це спроба кремля повернути собі нарратив, який показує росію як великого сильного гравця у цій війні, а

Україну як слабку та вразливу. Водночас репортер «The Independent» А. Крофт інформує, що за даними американського аналітичного центру Інституту вивчення війни, російські підрозділи, що б'ються в Україні, які раніше вважалися елітними, тепер стають застарілими в результаті стратегії росії, яка перетворила лінію фронту на «м'ясорубку». Водночас росія намагається тиснути на держави Заходу з метою зменшення їхньої підтримки та допомоги Україні. За інформацією видання «The Guardian», одним із таких засобів є заява путіна про своє право атакувати Велику Британію та США після того, як Київ застосував ракети Storm Shadow по території росії. З іншого боку, британські оглядачі наголошують, що рішення схвалити удари по росії було ухвалено у відповідь на розміщення понад 10000 північнокорейських військовослужбовців на кордоні росії з Україною, що, на думку офіційних осіб Великої Британії та США, є суттєвою ескалацією майже трирічного конфлікту. Крім того, як пише оглядач газети «The Guardian» С. Тісдал, насправді Британія та її союзники зазнавали постійних російських атак із початку війни. Використовуючи саботаж, підпали, кібератаки, що заперечуються, агресивні та пасивні форми прихованої гібридної та когнітивної війни, путін намагався нав'язати високу ціну західній підтримці України. На думку директора з військових питань британського аналітичного центру Royal United Services Institute (RUSI) М. Севілла, яку наводить «The Guardian», ракети Storm Shadow та дозвіл на їх використання для ударів по території росії не змінять хід війни в Україні. Він зазначив, що вплив Storm Shadow буде досить обмеженим і в основному зосередженим навколо Курської області. Також британські медіа обговорюють підписання путіним закону про перегляд ядерної доктрини. Міжнародний редактор «The Independent» К. Стівенсон пише, що Велика Британія засудила ці зміни, назвавши їх «останнім прикладом безвідповідальності з боку розбещеного російського уряду». Кореспондент «The Guardian» Е. Рот аналізує запуск росією експериментальної ракети, яку американські чиновники описали як модифіковану конструкцію на основі російської міжконтинентальної балістичної ракети РС-26 «Рубеж». Автор зазначає, що американські офіційні особи засудили використання путіним боеголовки, здатної нести ядерний заряд, але заперечують, що це переломний момент у війні між росією та Україною. Оглядач видання «The Independent» також зауважує, що на питання про посилення ядерної загрози з боку росії прем'єр-міністр Великої Британії К. Стармер заявив, що найшвидший спосіб покласти край цьому конфлікту – це припинити його, і Велика Британія забезпечить Україну всім необхідним на той термін, який буде потрібний, щоб зайняти максимально сильну позицію. Репортер «The Independent» Д. Маркус інформує про вихід 20 листопада 2024 року нової комп'ютерної гри – S.T.A.L.K.E.R. 2: Heart of Chernobyl українського розробника GSC Game World, який займає винятково патріотичну позицію – відкрито підтримує Збройні Сили України, збираючи гроші для благодійної організації, яка забезпечує армію країни обладнанням, а команда розробників підкреслює, що присвятила гру захисникам України – живим і на щиті. Журналіст зауважує, що проект пережив чимало кризових моментів і навіть російських кібератак, спроб дискредитації тощо.

Іспанські видання «ABC» та «El Mundo» розмірковують над тим, як повинен діяти Європейський Союз у разі зменшення допомоги Україні від США.

У цьому контексті «АВС» звертає увагу на слова Верховного представника Європейського Союзу із закордонних справ і політики безпеки Ж. Борреля, який під час візиту до Києва попередив, що Європа повинна бути готова до можливості отримати менший захист від Вашингтона, й акцентував на кроках, за які континент взявся для зменшення своєї залежності від США. Водночас «El Mundo» цитує заяву лідерів G7 (Франція, США, Японія, Канада, Велика Британія, Німеччина та Італія), які підтвердили свою «тверду підтримку України настільки, наскільки буде потрібно». Іспанські медіа висловлюють різні точки зору щодо готовності українців вести боротьбу проти російських військ в умовах зменшення підтримки союзниками. Так, у репортажі «АВС» йдеться про те, що через тисячу днів після початку російського вторгнення українці залишаються сповненими рішучості продовжувати боротьбу, незважаючи на зростаючу невизначеність щодо майбутньої підтримки з боку своїх союзників та інтенсивний військовий тиск з боку Москви. Натомість оглядач «El Mundo» стверджує, що в Україні зростає розчарування через повільність надання допомоги з боку деяких союзників та їхню обмежену підтримку в умовах дедалі більшої участі Північної Кореї у війні з Росією. Якщо союзники України продовжуватимуть закривати очі на прибуття північнокорейських солдатів на європейську землю, то колись реальність може «боляче постукати в їхні двері», цитує журналіст главу Офісу Президента України А. Єрмака. За інформацією іспанських журналістів, в очікуванні подальших дій США та країн Заходу росія лише посилює атаки на Україну. У низці репортажів висвітлюються масовані атаки безпілотниками-камікадзе типу «Шахед» та інших моделей, головними цілями яких були міста Київ, Харків та Одеса. Все частіше атак безпілотників зазнають Херсон, Запоріжжя, Суми та інші міста. Лише за один раз, пише «АВС», у столиці та її околицях українська армія збила понад тридцять безпілотників. Уламки деяких із них впали на житлові квартали та завдали шкоди будинкам і комерційній інфраструктурі, підкреслюють оглядачі. Водночас із наближенням зими росіяни намагаються завдати цілеспрямованих ударів по українській енергетиці, залишаючи без світла й тепла жителів багатьох міст і сіл. Так, «El Mundo» відзначає чергову масовану атаку на енергетичну інфраструктуру України. Наголошено, що напад змусив Україну відключити від енергомережі кілька атомних енергоблоків. Своєю чергою «АВС» вказує на нову масовану російську атаку ракетами та безпілотниками, яка залишила без світла понад мільйон людей у трьох областях Західної України. На цьому тлі «АВС» відзначає плани України добудувати Хмельницьку атомну електростанцію з метою відновлення втрачених потужностей із виробництва електроенергії в Запоріжжі. Зазначається, що після розширення Хмельницька АЕС може стати найбільшою атомною електростанцією в Європі до 2030 року. Значну увагу іспанські медіа приділяють висвітленню військових злочинів російської армії. Так, «El Mundo» пише, що російські війська дедалі частіше страчують українських солдатів після їх захоплення на передовій, причому майже третина всіх випадків зафіксована за останні два місяці. Журналісти видання зауважують, що в російських соцмережах часто поширюють подібні відео, зазвичай зняті безпілотниками, які регулярно літають над полем бою, або солдатами. Також іспанські оглядачі

пишуть про велику кількість українських військових та цивільних, які зазнали каліцтва через війну. В репортажі «АВС» йдеться про те, що з початку російського вторгнення в Україну кількість людей, які потребують протезування ніг, зросла в п'ять разів, на що відреагував Київський ортопедичний центр. Заснований у 2015 році, центр обслуговує десятки українських військових, які воюють на передовій, а також цивільних осіб, які працюють у сільській місцевості поблизу лінії фронту, які постраждали від вибухів мін. «АВС» інформує своїх читачів про те, що росія замінувала Україну як наземно, так і за допомогою безпілотників, що зробило її найбільш замінованою країною у світі. Низку статей і повідомлень іспанські оглядачі присвятили акціям українців з нагоди 1000 днів протистояння російській агресії. Журналісти відзначають, що українці проводять масові акції в багатьох країнах, намагаючись привернути увагу західної спільноти та спонукати партнерів до підтримки нашої держави. Зокрема, «АВС» пише про таку акцію перед станцією «Європа» біля Європейського Парламенту, яку провела організація «Go to Ukrainian».

Французькі видання «Le Monde» та «L'Obs» також розмірковують про подальші шанси України в протистоянні з росією за умови потенційного зниження американської військової допомоги. У статті «Le Monde» Т. д'Істрія зазначає, що перемога Д. Трампа на президентських виборах у США викликає у влади України побоювання щодо можливого зменшення підтримки з боку основного союзника. Автор підкреслює, що Президент України В. Зеленський привітав Д. Трампа з перемогою та висловив сподівання, що підхід Д. Трампа «мир через силу» сприятиме встановленню справедливого миру в Україні. В Іншій статті «Le Monde» кореспондент Е. Гриншпан передає настрої американських добровольців, що воюють у складі української армії, а також гуманітарних працівників, які стурбовані наслідками виборів у США для підтримки України. Командир одного з підрозділів іноземних бійців Р. О'Лірі висловив розчарування політичними розбіжностями у США, що блокують постачання зброї Україні, зазначивши, що його підлеглі загинули через нестачу боєприпасів. Автори матеріалу в «Le Monde» Х. Хорман, Е. Вінсент і Ф. Рікар повідомляють, що на тлі можливого зменшення підтримки України США після приходу до влади Д. Трампа Франція та Велика Британія обговорюють створення коаліції для підтримки Києва. Висловлюються ідеї відправки європейських військових або приватних оборонних компаній до України. Французькі журналісти обговорюють перше застосування Україною американських ракет АТАСМС і британських Storm Shadow по території росії. Читачам пояснюють, що удари нанесені по прикордонній з Україною Брянській області. Водночас оглядач «Le Monde» Т. д'Істрія назвав рішення президента США Д. Байдена дозволити Україні використовувати ракети АТАСМС для ударів по території росії «значним стратегічним кроком, але запізним і обмеженим». Наводиться також реакція росії, міністр закордонних справ якої лавров заявив, що використання таких ракет є «новою фазою» війни і припустив, що для запуску АТАСМС необхідна допомога американських експертів. Оглядач журналу «L'Obs» зазначає, що лавров також загрожував «відповіддю», зокрема тим, що «росія може застосувати ядерну зброю у випадку ескалації конфлікту за участю

західних країн». Французькі медіа інформують, що 21 листопада росія завдала удару по території України новою балістичною ракетою середньої дальності «Орешник», вразивши об'єкт у Дніпрі. Оглядач «Le Monde» акцентує на тому, що нова ракета призначена для використання саме ядерних боєголовок. На шпальтах «Le Monde» аналізується українська наступальна операція на курському напрямку, розпочата у серпні 2024 року. Висловлюється думка, що ця операція не змінила співвідношення сил у війні. Хоча ця операція підняла бойовий дух українських військових та змінила ставлення окремих союзників, вона не досягла повного успіху, і наразі Київ не має достатніх ресурсів для утримання територіальних здобутків, стверджує автор статті. «L'Obs» повідомляє, що 17 листопада 2024 року Україна стала об'єктом однієї з найбільших авіаційних атак, здійснених росією, під час якої було використано 120 ракет і 90 дронів, внаслідок чого було пошкоджено енергетичну інфраструктуру в кількох областях, загинули щонайменше вісім осіб і поранення отримали понад двадцять осіб. Продовжує тематику терористичних ударів по Україні «Le Monde». Журналіст видання Е.Гриншпан повідомляє, що 26 листопада росія здійснила найбільшу за час війни атаку безпілотниками, запустивши 188 дронів Shahed і чотири балістичні ракети «Іскандер-М». Зазначено, що українська ППО збила 76 дронів, а 95 вдалося відхилити від цілей за допомогою системи підміни координат, проте ракети перехопити не вдалося. Внаслідок обстрілів пошкоджено житлові будинки в кількох регіонах, зокрема в Києві, а також енергетичну інфраструктуру на заході України, стверджує Е. Гриншпан. В іншій статті «Le Monde» цитує путіна, який заявив, що ці удари є відповіддю на використання українською стороною американських і британських ракет проти території росії, і погрожував новими ударами по «центрах прийняття рішень», включаючи Київ, із застосуванням гіперзвукових ракет. Однак такі заяви сприймаються журналістами досить скептично.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у закордонних інтернет-виданнях упродовж листопада 2024 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (67 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах закордонних медіа приділено значно менше уваги (33 %) (див. діаграми 4, 5).

Російське вторгнення в Україну в закордонних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: обстріли території України російською армією – 26 %, прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті – 16 %, реакція вітчизняних впливових діячів та організацій – 12 %, візити іноземних високопосадовців до України – 10 %, соціально-культурне життя українського суспільства – 8 %, військові дії ЗСУ, ТРО, партизанів – 7 %, ядерний терор росії – 6 % (див. діаграму 6).

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанською газетою «ABC» (20,71 %), британською «The Guardian» (7,86 %), американською «New York Post» (7,14 %), японською «Japan Today» (6,43 %), французькими виданнями – газетою «Le Monde» та журналом «L'Obs», британською газетою «The Independent» та іспанською «El Mundo» (по 5,71 %), німецьким журналом «Focus» (3,57 %) та бельгійським «POLITICO» (2,86 %) (див. діаграму 7).

Упродовж листопада 2024 року обстріли території України російською армією стали головною темою обговорення в закордонних інтернет-медіа.

Більшість закордонних оглядачів констатує зростання обстрілів території України російськими ракетами й безпілотниками. Характерно, що росіяни модифікують свою зброю, щоб завдати Україні більше шкоди та руйнувань. Так, чеське видання «Aktuálně.cz» інформує про те, що Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України дослідив уламки іранського безпілотника «Шахед-136», яким росіяни наприкінці жовтня атакували Україну. Експерти встановили, що росія модифікувала їх таким чином, щоб вони були оснащені термобаричними боєголовками, які завдяки двом детонаціям викликають більш руйнівні вибухи, ніж, наприклад, артилерійські снаряди. Репортерка американської «New York Post» Д. Бардольф звертає увагу на те, що більше половини безпілотників, запущених в Україну з території росії за останні тижні, були підробками – копіями жажливих термобаричних бомб, які можуть руйнувати легені, розчавлювати очні яблука та викликати пошкодження мозку. Ці підробки часто неможливо відрізнити від справжньої термобаричної зброї на радарі. Експерти зазначають, що це змушує українських військових приймати неоднозначні рішення, щоб урятувати життя та захистити важливу інфраструктуру, потенційно витрачаючи боєприпаси на знищення фальшивок. Загалом атаки російських безпілотників стають дедалі масовішими, відзначають закордонні журналісти. Більшість видань надала інформацію про те, що 17 листопада росія завдала великого удару по Києву та низці інших міст України, викликавши значні руйнування та критичні пошкодження об'єктів енергетики. Наприклад, японська «Japan Today» пише про напад десятків російських безпілотників на Київ під час восьмигодинної нічної атаки, у час коли росія продовжує невпинно завдати ударів по Україні після майже 1000 днів війни. За словами японського журналіста, поодинокі російські безпілотники, а також цілі зграї безпілотників заходили в український повітряний простір із різних напрямків і на різних висотах, що було очевидною спробою розтягнути системи протиповітряної оборони та знервувати жителів міста. Репортерка бельгійського «POLITICO» Л. Гійо також описує один із найбільших повітряних нападів на Україну за останні місяці, що спричинив аварійні відключення електроенергії в багатьох регіонах. Своєю чергою, українці так само активно використовують безпілотники. Так, японська «Japan Today» інформує, що масований удар безпілотників сколихнув Москву та її передмістя, поранивши кількох людей і тимчасово зупинивши рух у деяких із найбільш завантажених аеропортів росії. Журналіст британської «The Guardian» Л. Гардінг пише про місто Куп'янськ на північному сході України, від якого російські бойові частини зараз знаходяться менш ніж за дві милі і ситуація в якому різко погіршилася з початку жовтня 2024 року. Автор статті наводить слова начальника Куп'янської міської військової адміністрації А. Беседіна, який говорить, що місто перебуває під постійними обстрілами, у тому числі керованими авіабомбами потужністю півтори тонни, що приводить до постійного руйнування критичної цивільної інфраструктури. Із надто малою кількістю звичайних озброєнь Україна намагається утримувати лінію оборони за допомогою безпілотників, наголошує Л. Гардінг. Журналіст

польської «Rzeczpospolita» А. Ломановський аналізує атаку Дніпра ракетою середньої дальності, якою путін намагається шантажувати Захід. Ефективність таких атак невисока, але навколо них великий інформаційний шум. Саме такого результату хоче досягти путін, наводить автор думку експерта по росії з Канади М. Старчака.

Прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті посідають друге місце серед повідомлень закордонних інтернет-медіа.

Офіційні особи США та України, за інформацією литовського видання «Verslo žinios», повідомляють про те, що росіяни зібрали 50000 військових і готуються розпочати наступ в Курській області. Литовський журналіст Т. Лукасевічус каже, що деякі військові та розвідувальні служби США все більше песимістично дивляться на загальну перспективу України. Ці невдачі, на їхнє переконання, частково спричинені неспроможністю України вирішити проблему критичної нестачі військ. Репортер із закордонних справ британської «The Independent» Т. Уотлінг акцентує увагу на складній для Києва ситуації на лінії фронту. За його словами, російські війська продовжують наступати на Донбасі, просуваючись за декількома напрямками до міста Покровська, що є стрижнем оборони цього району. Британське видання з посиланням на Український аналітичний центр з питань безпеки «Центр оборонних стратегій» стверджує, що майбутня битва за Покровськ стане кульмінацією наступальних операцій противника в 2024 році. Військовий оглядач естонської «Eesti Päevaleht» Т. Калмус пише, що для України жовтень 2024 року видався важким на передовій, і, за попередніми оцінками, Україна за цей час втратила понад 500 квадратних кілометрів території – насамперед на Вугледарському та Покровському напрямках. Просуванню росії, вважає оглядач, сприяли такі проблеми української армії, як нестача живої сили. За його словами, російська армія продовжує мати три переваги і це перевага в живій силі та артилерії та дуже велика перевага в плануючих бомбах. Кореспондент польського видання «Do Rzeczy» Д. Циган, аналізуючи матеріали «CNN», робить висновок, що, на думку більшості експертів, Україна зараз перебуває в одному з найскладніших моментів з початку російського вторгнення в лютому 2022 року. Із 1 вересня на Київ майже щовечора нападають російські безпілотики. Одночасно є прогрес російських військ у донецькому регіоні, тоді як українські підрозділи відчувають брак людей і зброї і змушені розтягувати свої сили по великій лінії фронту, наголошує оглядач. Натомість старший науковий співробітник Американського інституту підприємництва Д. Рогач на сторінках видання «New York Post» звертає увагу на те, що вогнева міць України, яка зросла внаслідок рішення адміністрації Д. Байдена дозволити Україні завдати удару по російській території за допомогою наданих ракет, дає Україні шанс утримати ту частину російської території, яку вона контролює з моменту успішного вторгнення в Курську область, що своєю чергою може стати для Києва важелем тиску на майбутніх переговорах. Водночас журналіст латвійської «Neatkarīgā Rīta Avīze» І. Лієпіньш вважає, що присутність північнокорейських солдатів у районі Курська підвищила теоретичну ймовірність того, що латвійські солдати та національні гвардійці могли б отримати можливість стати гарантами миру в окремих районах

України, які не розташовані в безпосередній близькості від фронту. За його словами, відкрита участь Північної Кореї у війні наближає сценарій, за яким країни НАТО надсилають свої сили для гарантування миру на вільній частині України, звільнивши українську армію від різноманітних завдань у тилу, щоб більше бійців могло воювати на фронті.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у листопаді 2024 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 34 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку – 18 %, мирні пропозиції та переговорний процес; збройна допомога Україні – по 11 %, підтримка росії – 6 % (див. діаграму 8).

Найчастіше роль і місце України у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: британська газета «The Guardian» (7,61 %), угорські «Nepszava» (5,54 %) та «Portfolio» (5,19 %), французька «Le Monde» та британська «The Independent» (по 4,84 %), американська «New York Post» (4,50 %), латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze» (4,15 %), естонська «Postimees» (3,81 %), французький журнал «L'Obs» та німецька газета «Frankfurter Allgemeine» (по 3,46 %) (див. діаграму 9).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні продовжувала залишатися провідною темою висвітлення у закордонних медіа.

Японська газета «The Asahi Shimbun» інформує про те, що після зустрічі в Сеулі міністр закордонних справ Південної Кореї і верховний представник ЄС із зовнішньої політики виступили зі спільною заявою, у якій «найрішучіше з можливих» засудили розгортання Північною Кореєю військ проти України та висловили занепокоєння щодо можливого надання росією матеріалів і технологій Північній Кореї в обмін на її підтримку. Нідерландський журналіст Г. Ніенгейс у статті для «Algemeen Dagblad» пише, що глава НАТО М. Рютте під час засідання так званого Європейського політичного співтовариства в Угорщині зазначив, що для нього найважливішою темою дня є присутність північнокорейських солдатів на українському фронті, а також технології, які росія повертає Північній Кореї. М. Рютте з нетерпінням чекає обговорення з президентом США Д. Трампом того, як протистояти цій загрозі. Водночас М. Рютте, пише журналіст, похвалив Д. Трампа як президента, який домігся від країн НАТО дотримання угоди про витрачання 2 % свого національного доходу на оборону. Натомість, за інформацією угорської «Portfolio», на засіданні Тюркської ради прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан заявив про потребу нової європейської стратегії щодо України, особливо після перемоги республіканців на президентських виборах у США, що викликає питання щодо подальшого фінансування військової та фінансової підтримки України з боку Європи. В. Орбан зазначив, що на найближчому саміті в Будапешті, який відбудеться під егідою угорського головування в ЄС, лідери ЄС можуть обговорити способи переходу від військової стратегії до мирного врегулювання ситуації в Україні. Водночас президент Італії С. Маттарелла, відвідавши Китай, зазначив, що Китай має використати свій авторитет, щоб припинити конфлікт в Україні. І саме територіальна цілісність України – перший крок до справедливого миру на основі принципів Статуту ООН і норм міжнародного права, підкреслив С. Маттарелла,

слова якого наводить журналіст «Avvenire.it». Президент Естонії А. Каріс, якого цитує «Postimees», під час зустрічі з президентом Єгипту А. Фаттахом аль-Сісі наголосив на важливості міжнародної співпраці для пом'якшення криз безпеки в Європі та на Близькому Сході. Глави двох держав говорили про війну росії проти України. Президент А. Каріс наголосив на необхідності рішучої підтримки України з боку міжнародної спільноти, щоб змусити росію припинити агресивну війну. Політичний експерт Й. Краузе на шпальтах німецького журналу «Focus» розповідає про можливі сценарії для України після повернення Д. Трампа. За його словами, для України буде життєво важливо, як новий президент США Д. Трамп відповість на загарбницьку війну росії. Нинішня політика західних держав означає, каже Й. Краузе, що Україна знекровиться швидше, ніж росія, у тривалій війні на виснаження. Щоб цього не сталося однозначно треба думати в напрямі припинення вогню, який відповідає поточному стану російсько-українського фронту. Редактор канадської «National Post» К. Джерема зазначає, що повернення Д. Трампа може прискорити загибель України, але не обраний президент США стане архітектором її загибелі – ця честь належить нинішньому президентові Д. Байдену та його провальному підходу до війни. На думку автора статті, моральним і правильним було б дати Україні все необхідне для перемоги у війні та дозволити їй розпочати переговори на своїх умовах. Це також було б в американських інтересах. Але адміністрація Д. Байдена неодноразово відклала відправку танків, зенітних ракет, винищувачів, боєприпасів Києву, імовірно, щоб уникнути ризику масштабнішого конфлікту з росією, зауважує К. Джерем.

Вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку також належить до основних питань, які отримали висвітлення у закордонних інтернет-виданнях.

Естонський військовий історик Ю. Кочінев на шпальтах «Postimees» пише, що з початком російсько-української війни співпраця між Китаєм і росією значно розширилася і на геополітичній карті світу чітко вимальовуються нові осі сил. З одного боку, є коаліція, що складається з росії, Китаю, Північної Кореї, Ірану, а з іншого – США з їхніми союзниками по НАТО, а також союзники в Тихоокеанському регіоні. За словами історика, росія намагається втягнути країни Глобального Півдня у свою коаліцію з Китаєм, але останні не поспішають приєднуватися ні до однієї, ні до іншої групи держав. Журналіст польської «Rzeczpospolita» Є. Білецький аналізує призначення М. Рубіо на посаду держсекретаря США та наслідки цього рішення на політику США щодо України. Найважливішим завданням М. Рубіо буде налагодити відносини з Латинською Америкою, щоб зупинити нелегальну імміграцію, а також прийняти жорсткий курс щодо Китаю. Цим цілям і буде підпорядкований мир із путіним в Україні, вважає Є. Білецький. За інформацією нідерландської «De Telegraaf», після тривалого періоду економічної стагнації європейська економіка найближчим часом знову покращиться. Так стверджує Єврокомісія у своєму піврічному економічному прогнозі. Внутрішній валовий продукт ЄС у 2024 році зросте на 0,9 %. Незважаючи на позитивний прогноз, Єврокомісія бачить низку важливих ризиків, таких як війна в Україні та зростання напруженості на Близькому Сході. Згідно з аналітичним звітом Інституту світової економіки в Кілі, висновки якого

наводить угорська «Portfolio», Німеччині буде економічно вигідніше продовжувати підтримку України, оскільки припинення допомоги обійдеться в 10–20 разів дорожче. Німеччина щорічно витрачає на військову підтримку України лише 0,1 % ВВП, але у разі поразки України це збільшить німецькі витрати до 1–2 % ВВП через додаткові військові витрати, потік біженців та зменшення торгівлі з Україною, констатує видання. Журналісти німецької «Frankfurter Allgemeine» Й. Янсен та К. Шуберт пишуть, що німецька та європейська збройна промисловість готується до подальшого збільшення замовлень у зв'язку з повторним обранням Д. Трампа президентом США. Невизначеність, йдеться у статті, багатьох країн щодо того, як Америка поводитиметься з Україною, яку атакує росія, ймовірно, призведе до нових замовлень для виробників зброї, оскільки Європа хоче стати більш незалежною від захисного щита Америки. Італійська «Avvenire.it» нагадує своїм читачам, що угода про транзит російських вуглеводнів в Європу закінчується в грудні, але Москва збирається продовжити угоди з Угорщиною та Словаччиною. Журналіст наголошує, що крани, якими газ із Москви йде в Європу, так і не були остаточно закриті, і це ще одна неоднозначність у російсько-українській війні, де росія та Україна стикаються одна з одною з міжнародними наслідками та впливами. Оглядач видання нагадує, що, незважаючи на скорочення, майже половина експорту російського природного газу до Європи все ще проходить через Україну. Цю тему продовжує журналіст словацького видання «Denník N» Р. Томек. Він зауважує, що ціна на газ різко впала після повідомлення «Bloomberg» про можливість збереження транзитного маршруту через Україну. Різкі коливання європейських цін на газ наприкінці минулого тижня вкотре показали, що транзит цього стратегічного товару через Україну залишається важливим для Європи, переконаний Р. Томек.

Упродовж листопада 2024 року більшість повідомлень у закордонних медіа щодо української проблематики мала нейтральну тональність. Характерно, що частка нейтральних повідомлень істотно зросла та становила 92,29 %. Частка позитивних повідомлень склала 5,61 %, а негативних – 2,10 % (див. діаграму 10).

Найчастіше закордонні інтернет-медіа у нейтральному контексті висвітлювали діяльність української влади в цілому, реакцію іноземних політиків і громадських діячів та організацій на події в Україні, ситуацію на російсько-українському фронті, надання військової, економічної та гуманітарної допомоги нашій державі. Упродовж аналізованого періоду в нейтральному тоні місце і роль України у світовій політиці представлені в 273 статтях та повідомленнях. 11 статей та повідомлень вирізнялися позитивною тональністю, а 4 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то нейтральна інформація представлена в 122 статтях і повідомленнях. 13 статей та повідомлень мали позитивну тональність, а 5 – негативну (див. діаграму 11).

Упродовж листопада 2024 року лише нейтральна тональність статей прослідковується в матеріалах інтернет-видань Канади («National Post», «Toronto Sun»), Франції («Le Monde», «L'Obs»), Німеччини («Frankfurter Allgemeine»,

«Focus»), Литви («Lietuvos rytas», «Verslo žinios»), Латвії («Neatkarīgā Rīta Avīze», «Diena») та Естонії («Postimees», «Eesti Päevaleht»).

Литовське видання «Verslo žinios» інформує про саміт у Швеції, де країни Балтії, Північної Європи та Польща оголосили про готовність продовжити санкції проти росії. У зустрічі взяли участь глави урядів Данії, Естонії, Норвегії, Польщі, Латвії, Швеції та Фінляндії. Під час прес-конференції прем'єр-міністр Швеції У. Крістерссон заявив, що останні рішення вплинуть на дії росії в Балтійському морі та Україні. Країни-учасниці зустрічі також заявили, що посилять підтримку України. Прем'єр-міністр Канади Д. Трюдо, якого цитує «Toronto Sun», залишивши саміт G20 у Бразилії, зауважив, що Канада та інші розвинені економіки хотіли б побачити більш рішучу заяву, яка засуджує вторгнення росії до України, зазначивши, що підсумкова декларація лідерів країн G20, яка визначає глобальні пріоритети на найближчі роки, є занадто м'якою щодо війни в Україні. Вона містить лише один абзац, присвячений Україні, у якому йдеться про необхідність припинення бойових дій, дотримання міжнародного права та заклик до дипломатичних зусиль для врегулювання конфлікту. Кореспондент іншої канадської газети «National Post», професор права в Університеті Оттави Д. Монастіріакос своєю чергою акцентує увагу на тому, що європейські держави повинні активізувати зусилля, щоб війна в Україні не вийшла з-під контролю та не перейшла до ще однієї світової війни. Як вважає автор, щоб гарантувати закінчення війни на умовах, вигідних Україні та Заходу, коаліція має направити війська в Україну для оборонної місії та забезпечити безполітну зону на захід від Дніпра, нав'язати росії вищі витрати, надіслати відповідні сигнали Китаю, Північній Кореї та Ірану. Це зміцнить позицію України як на полі бою, так і за столом переговорів, переконаний Д. Монастіріакос. Німецький експерт Й. Краузе аналізує для журналу «Focus» можливі наслідки нової ядерної доктрини росії для НАТО та західних держав. Він пише, що росія погрожує ядерною зброєю всім країнам НАТО, які підтримують Україну. За словами експерта, в Альянсі існує принаймні Група ядерного планування (ГЯП), яка може приймати рішення про спільні заходи проти російської загрози ядерною зброєю. Експерт вважає, що потрібна чітка заява Альянсу, що такі загрози призведуть до того, що НАТО стане більш усвідомленим щодо свого ядерного потенціалу, а ГЯП вживе заходів для підготовки до загроз росії. Водночас французький експерт Л. Готьє на сторінках «Le Monde» твердить про критичний момент для України та Європи, що залежить від рішень США. Автор зазначає, що після трьох років війни європейські країни, зокрема Німеччина, Франція, Польща та Велика Британія, повинні погодити стратегію деескалації військових дій. Він розглядає різні можливості завершення конфлікту, серед яких є припинення бойових дій, замороження конфлікту або мирний договір, але підкреслює, що будь-яке визнання територіальних анексій росією буде неприйнятним, оскільки це суперечить суверенітету України. Журналіст німецької «Frankfurter Allgemeine» К. Шуллер наполягає на тому, що якщо європейцям доведеться оплачувати власний захист від росії, це коштуватиме великих грошей, але стримування можливе – навіть якщо обраний президент США Д. Трамп буде при владі. За

словами журналіста, поступово стає зрозуміло, як Д. Трамп хоче покласти край війні росії проти України – він може примусити обидві сторони припинити вогонь. Естонський політолог М. Крендалл у статті для «Eesti Päevaleht» стверджує, що президента США Д. Байдена назавжди запам'ятають як надто обережного лідера і, на жаль для України, Д. Байден програв свою найбільшу ставку. За його словами, основним неписаним правилом США в епоху після холодної війни є те, що країна не буде воювати з росією через союзника, який не входить до НАТО. Велика ставка Д. Байдена полягала в тому, каже політолог, що Заходу не потрібна швидка і рішуча перемога в Україні, і що з часом путін змусить себе визнати поразку. Натомість командувач Національними збройними силами Латвії К. Пуданс заявив виданню «Neatkarīgā Rīta Avīze», що війна в Україні може закінчитися лише рішенням у москві, якщо російський народ виступить проти режиму путіна. За його словами, він підтримує бажання українців повернути свої території назад і не вірить, що заморожений конфлікт принесе мир Україні. Латвійський офіцер визнав, що Захід поки недостатньо підтримав Україну у військовому плані.

Позитивні повідомлення щодо українського питання упродовж листопада 2024 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Словаччини («Denník N», «Nový čas»), Чехії («Aktuálně.cz», «Reflex») та Японії («Japan Today», «The Asahi Shimbun»).

У редакторській статті бельгійського журналу «The Brussels Times» повідомляється, що Верховний представник ЄС із зовнішньої політики Ж. Боррель перебуває в Києві, щоб запевнити українців у підтримці Європою України в боротьбі з російським вторгненням. Видання інформує, що це перша поїздка високопосадовця ЄС після перемоги Д. Трампа на виборах у США, що викликала занепокоєння як в Україні, так і в Європі щодо майбутнього війни. Кореспондент з питань оборони бельгійського «POLITICO» К. О'Браєн та репортер Д. Гулд у спільній публікації пишуть, що президент США Д. Байден непублічно звернувся до законодавців із довгостроковим запитом про виділення ще 24 мільярдів доларів на допомогу Україні та поповнення запасів американської зброї, що була надіслана Україні для боротьби з росією, перш ніж він залишить свій пост. Дві третини запиту, 16 мільярдів доларів, підуть на США. Решта 8 мільярдів доларів підуть на «Ініціативу сприяння безпеці України», для якої Пентагон підписує контракти з американськими компаніями на озброєння українських сил, інформують бельгійські оглядачі. Словацьке видання «Denník N» розмістило статтю Д. Ставрідіса, колишнього головнокомандувача союзними силами НАТО, який говорить про те, що НАТО має бути готовим до низки сценаріїв завершення війни в Україні, у тому числі до швидкого краху гнилого московського режиму. Експерт вважає таке завершення ймовірним, оскільки путін зазнає серйозних втрат та змушений залучати до російської армії іноземців через брак власних солдатів. Як інформує литовське видання «Verslo žinios», очільниця зовнішньої політики ЄС К. Каллас на парламентських слуханнях щодо її підтвердження на посаду попередила, що в такій напруженій геополітичній ситуації, коли світ горить, необхідно триматися разом. Вона підкреслила, що Співтовариство має підтримувати Україну «наскільки це необхідно» для відсічі

російському вторгненню, і підтримка ЄС «має ґрунтуватися на чіткому шляху України до Співтовариства». Журналіст канадської газети «National Post» К. Селлі наголошує, що Оттава неодноразово хвалилася допомогою, яку надає Києву, та публічно демонструвала підтримку Президенту України В. Зеленському. Проте досі ніхто не звертав особливої уваги на те, наскільки канадська допомога насправді сприяє військовим зусиллям в Україні. Журналіст наводить дані німецького аналітичного центру Кільського університету – еквівалент 7,4 млрд євро. Як вважає автор публікації, зараз підтримка Канади має набагато більше значення, тому що незабаром Київ може отримувати набагато менше від Вашингтона. Журналісти шведської «Svenska Dagbladet» переконані, що в Україні повним ходом створюється та вже використовується на полі бою зброя майбутнього. Зазначається, що прагнення перехитрити ворога, а також величезні потоки інвестицій перетворили Україну на Силіконову долину для автономних дронів та іншого озброєння. За інформацією видання, протягом осені Україна все частіше почала використовувати нові безпілотники для атаки на російські безпілотники. Це призвело до гонки озброєнь, коли росія ускладнила знищення своїх безпілотників, а Україна своєю чергою знайшла способи обійти їхній захист і створити новітню зброю проти російських безпілотників-смертників. «Japan Today» інформує про відкриття Японським агентством сприяння торгівлі офісу в Києві. Цей крок покликаний сприяти входженню приватного бізнесу в Україну в рамках однієї з чергових спроб Японії підтримати економіку нашої держави на тлі тривалого вторгнення росії. Підтримувана урядом Японська організація зовнішньої торгівлі відкрила офіс 10 жовтня, і вона вже почала проводити дослідження, надаючи інформацію про місцеві умови інвестування та пропонуючи японським компаніям можливість вести бізнес. На церемонії, що відбулася в українській столиці на честь запуску, прем'єр-міністр Японії у відеозверненні зазначив, що сподівається, що київський офіс «слугуватиме мостом для подальшого розвитку та процвітання наших двох країн».

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Угорщини («Portfolio»).

На сторінках угорської «Portfolio» доктор І. Дьярматі з Інституту розвитку та демократичної трансформації зазначає, що перемога Д. Трампа на виборах навряд чи призведе до примусу України до капітуляції, хоча Д. Трамп може вдатися до жорсткіших кроків, ніж адміністрація Д. Байдена. Автор прогнозує, що Д. Трамп, можливо, обмежить підтримку України, прагнучи швидшого компромісу у війні з росією, навіть якщо він буде менш вигідним для Києва. Кореспондентка бельгійського «POLITICO» В. Мелкозерова повідомляє, що Міністерство оборони України протягом останніх трьох тижнів активно розслідує заяви про несправність безпосередньо на фронті 120-мм мінометів вітчизняного виробництва. Зазначається, що кожен десятий 120-мм снаряд українського виробництва з останньої партії поставок виявився бракованим. У Міноборони заявили, що призупинили використання мінометів українського виробництва із зазначених партій. Чиновники кажуть, що використовуватимуть

іноземні снаряди, доки не з'ясують, чому деякі з останніх партій українського виробництва не вибухають, наголошує В. Мелкозерова. Журналіст польського журналу «Do Rzeczy» Д. Циган, наводить слова глави Міністерства національної оборони Польщі В. Косіняка-Камиша про те, що «межею допомоги для України є питання безпеки Польщі». Міністр заявляє про те, «як багато Польща вже зробила і як багато допомогла Україні під час російського вторгнення». Ця заява, уточнює журналіст, наводиться в контексті слів Президента України В. Зеленського, який зазначив, що Польща «не робить усе, що може». За словами польського міністра, пам'ять української сторони «коротка». Він стверджує, що «Польща робила і продовжує робити все можливе». Дописувач нідерландської «De Telegraaf» Л. Сквайс вважає, що голландці хочуть того самого, що й американці: менше податків, менше грошей на екологію, менше іммігрантів та ніяких більше десятків мільярдів на війну в Україні, яку ніхто не може виграти. Л. Сквайс каже, що урок для уряду полягає в тому, що громадяни Нідерландів нічим не відрізняються від американців. Інфляція, йдеться далі, яка майже вдвічі перевищує середньоєвропейську, є неприйнятною.

Отже, закордонні інтернет-медіа з обережністю коментують обрання президентом США Д. Трампа та можливі зміни в політиці підтримки американцями України. З одного боку, оглядачі згадують його слова про готовність закінчити війну в Україні за один день, з іншого боку, висловлюються побоювання щодо можливого зменшення військової допомоги нашій державі та примушування її до мирних переговорів з росією на невігідних умовах. У цьому контексті низка європейських видань аналізує готовність європейських держав – партнерів України взяти на себе основний тягар щодо продовження військової та фінансової підтримки нашої держави. Водночас більшість закордонних журналістів констатує посилення російського наступу в Україні, пояснюючи це бажанням мати кращі позиції за умови початку можливих мирних переговорів. Своєю чергою оглядачі та експерти такими самими міркуваннями пояснюють утримання українською армією частини території Курської області росії та кровопролитність протистояння за кожен квадратний кілометр території на лінії фронту. Уже традиційно критичні зауваження на адресу України переважно висловлюються журналістами сусідніх держав – Польщі та Угорщини. Ідеться як про проблеми української армії, зокрема мобілізаційні та неякісних вітчизняних боєприпасів, так і економічні та політичні суперечності, що тривають між державами ще з довоєнного часу.